به نام خدا

آیین‌نامه برنامه بازگشت و استقرار متخصصان علوم انسانی

فلوشیپ بازگشت و پسادکتری؛ برای استقرار و بالندگی در میهن

آبان ۱۴۰۵

فهرست مواد

شماره	عنوان
۱	کلیات و تعاریف
۲	اهداف و اصول حاکم
۳	ساختار برنامه و مسیر اجرایی
۴	ظرفیت، مدت و زمان‌بندی
۵	احراز شرایط عمومی
۶	شرایط اختصاصی مسیر دانشگاهی
۷	شرایط اختصاصی مسیر صنعتی
۸	رشته‌ها و حوزه‌های اولویت‌دار
۹	نهاد یا سازمان میزبان
۱۰	بسته‌های حمایتی
۱۱	ثبت‌نام و مدارک
۱۲	ارزیابی، داوری و انتخاب
13	تعهدات ارکان برنامه
14	تعارض منافع، حمایت موازی و مالکیت خروجی
15	تغییر وضعیت شغلی

مقدمه

مؤسسه خیریه حامی علوم انسانی با هدف تقویت علوم انسانی و اجتماعی و به‌کارگیری ظرفیت پژوهشگران و متخصصان ایرانی، با همکاری گروه مبنا برنامه‌ای رقابتی برای بازگشت به ایران، گذراندن دوره پسادکتری و استقرار حرفه‌ای اجرا می‌کند. این برنامه علاوه بر ایرانیان خارج از کشور و افرادی که اخیر به کشور بازگشته‌اند، امکان بهره‌مندی پژوهشگران ممتاز ساکن ایران را نیز مطابق شرایط این آیین‌نامه فراهم می‌سازد.

برنامه در یک فراخوان عمومی و واحد ارائه می‌شود، اما دو مسیر مستقل و هم‌ارز دارد: مسیر دانشگاهی در قالب فلوشیپ بازگشت و پسادکتری، و مسیر صنعتی برای متخصصانی که می‌خواهند دانش خود را در کسب‌وکارها، صنایع و سازمان‌های ایرانی به کار گیرند. انتخاب نهایی در هر دو مسیر براساس درخواست و رزومه متقاضیان، معیارهای مصوب حامی و رأی کمیته علمی انجام می‌شود.

ماده ۱ ـ کلیات و تعاریف

۱. برنامه: «برنامه بازگشت و استقرار متخصصان علوم انسانی» که در مسیر دانشگاهی با عنوان فلوشیپ بازگشت و پسادکتری و در مسیر صنعتی با قالب همکاری حرفه‌ای اجرا می‌شود.

۲. متقاضی: فرد واجد شرایطی که در فراخوان واحد ثبت‌نام و یکی از دو مسیر را به‌عنوان انتخاب اصلی مشخص می‌کند.

۳. برگزیده: متقاضی‌ای که پس از ارزیابی پرونده، مصاحبه، راستی‌آزمایی و تصویب نهایی، قرارداد برنامه را امضا می‌کند.

٤. نهاد میزبان: دانشگاه یا پژوهشگاه در مسیر دانشگاهی، و کسب‌وکار، صنعت یا سازمان عمومی/خصوصی در مسیر صنعتی.

٥. راهبر: عضو هیئت علمی راهبر در مسیر دانشگاهی یا مدیرعامل/مالک مسئله در سازمان میزبان مسیر صنعتی.

٦. برنامه فردی: سند مصوب شامل هدف، خروجی، زمان‌بندی، شاخص‌های عملکرد، بودجه، مسئولیت‌ها و مسیر استقرار هر برگزیده.

۷. استقرار مؤثر: برای متقاضی خارج از کشور، انتقال محل اصلی زندگی و فعالیت به ایران؛ و برای متقاضی ساکن ایران، استمرار حضور و فعالیت واقعی و قابل پایش در نهاد میزبان طی دوره حمایت.

ماده ۲ ـ اهداف و اصول حاکم

۱. جذب و تثبیت سرمایه انسانی ایرانی، اعم از افراد دارای تجربه معتبر بین‌المللی و پژوهشگران ممتاز ساکن کشور، در دانشگاه‌ها، پژوهشگاه‌ها، صنایع و سازمان‌های ایران.

۲. تبدیل دوره گذار پس از بازگشت به یک مسیر ۶ تا ۱۲ ماهه روشن، دارای خروجی و قابل سنجش.

۳. انتقال دانش، روش، شبکه و تجربه بین‌المللی به دانشجویان، پژوهشگران، مدیران و تیم‌های حرفه‌ای در ایران.

٤. پشتیبانی از تولید علم، حل مسئله، آموزش و تصمیم‌سازی در حوزه‌های علوم انسانی و اجتماعی.

٥. کاهش ریسک متقاضی و میزبان از طریق انتخاب رقابتی، تطبیق حرفه‌ای، پرداخت مرحله‌ای و کنترل کیفیت.

اصول اجرایی

١. فراخوان برنامه به‌صورت عمومی منتشر می‌شود و همه متقاضیان واجد شرایط، امکان برابر برای ثبت‌نام و ارزیابی دارند. دعوت مستقیم یا آشنایی و ارتباط قبلی با حامی، داوران یا نهادهای میزبان، هیچ امتیاز ویژه‌ای در فرایند انتخاب ایجاد نمی‌کند.

٢. رتبه بالاتر دانشگاه میزبان در آخرین رتبه‌بندی مورد استناد وزارت علوم، تحقیقات و فناوری یک مزیت ارزیابی است؛ اما انتخاب نهایی بر پایه مجموعه‌ای از عوامل، از جمله کیفیت رزومه و سوابق علمی و حرفه‌ای متقاضی، کیفیت برنامه پیشنهادی، امکان اجرای آن و میزان اثرگذاری مورد انتظار انجام می‌شود.

٣. پرداخت‌ها تا حد ممکن مرحله‌ای و متناسب با حضور، پیشرفت و تحقق شاخص‌های مصوب است.

٤. برای متقاضیان خارج از کشور، نحوه حضور و همکاری در ایران براساس ماهیت برنامه، شرایط متقاضی و نظر کمیته تعیین می‌شود و می‌تواند شامل بازگشت و استقرار، حضور دوره‌ای و رفت‌وآمد منظم، یا الگوی ترکیبی حضوری و برخط باشد. میزان و شکل حضور باید به‌گونه‌ای باشد که امکان اجرای مؤثر برنامه و ارتباط واقعی با نهاد میزبان را فراهم کند.

ماده ٣ ـ ساختار برنامه و مسیر اجرایی

مسیر	مخاطب و هدف	قالب اصلی حمایت
دانشگاهی	پژوهشگران ایرانی ممتاز علوم انسانی و اجتماعی برای استقرار علمی، تولید پژوهش، تدریس و حرکت به سوی موقعیت دانشگاهی/پژوهشی پایدار.	فلوشیپ بازگشت و پسادکتری ١٢ ماهه، گرنت پژوهشی و آموزشی، مسکن و دستیار پژوهشی مشروط.
صنعتی	متخصصان ایرانی دارای تجربه بین‌المللی برای حل مسائل واقعی سازمان‌ها، انتقال دانش و رسیدن به همکاری یا استخدام پایدار در ایران.	تطبیق با میزبان، پروژه مسئله‌محور، حق‌الزحمه و هزینه‌های مستقیم مصوب، حمایت استقرار و مسیر همکاری بلندمدت.

تبصره ١ ـ هر متقاضی در فرم ثبت‌نام یک مسیر اصلی را انتخاب می‌کند و می‌تواند تمایل خود به بررسی در مسیر دوم را نیز اعلام نماید. انتقال پرونده میان دو مسیر فقط پیش از تصمیم نهایی و با رضایت متقاضی مجاز است.

تبصره ٢ ـ ظرفیت و ارزیابی هر مسیر مستقل است و احراز شرایط اولیه به‌تنهایی به معنی انتخاب قطعی نیست.

ماده ۴ ـ ظرفیت، مدت و زمان‌بندی

مدت حمایت هر برگزیده متناسب با مسیر و برنامه فردی تعیین می‌شود. مسیر دانشگاهی اصولاً ۱۲ ماهه است. مسیر صنعتی می‌تواند با مرحله کوتاه تشخیص و تطبیق آغاز شود و در قالب پروژه یا استقرار ۶ تا ۱۲ ماهه ادامه یابد.

۱. ظرفیت هر دوره، سهم هر مسیر، سقف بودجه و تاریخ شروع در متن همان فراخوان اعلام یا براساس منابع مصوب نهایی می‌شود.

۲. تمدید صرفاً در موارد استثنایی، با ارزیابی عملکرد، تأمین بودجه و تصویب کمیته راهبری ممکن است و حق خودکار برگزیده نیست.

ماده ۵ ـ شرایط عمومی احراز

۱. قرارگرفتن در یکی از دو گروه واجد شرایط:

الف) متقاضیانی که در زمان درخواست، محل اقامت یا بخش اصلی فعالیت علمی یا حرفه‌ای آنان در خارج از کشور است، یا حداکثر طی ۲۴ ماه پیش از پایان مهلت فراخوان به ایران بازگشته‌اند؛

ب) متقاضیان ساکن ایران که از سوابق علمی ممتاز، مطابق معیارهای جایگزین مندرج در ماده ۶، برخوردار باشند.

۲. متقاضیان خارج از کشور باید آمادگی خود را برای حضور و فعالیت مؤثر در ایران در طول دوره حمایت اعلام کنند. شکل و میزان این حضور، متناسب با ماهیت برنامه و با تأیید کمیته، می‌تواند به‌صورت بازگشت و استقرار، حضور دوره‌ای و رفت‌وآمد منظم، یا ترکیبی از حضور فیزیکی و همکاری برخط باشد. متقاضیان ساکن ایران نیز باید حضور و همکاری مؤثر با نهاد میزبان را در چارچوب برنامه مصوب بپذیرند.ارائه سوابق علمی یا حرفه‌ای معتبر و برنامه قابل اجرا برای دوره حمایت.

۳. نداشتن موقعیت تمام‌وقت پایدار و هم‌ارز با هدف فلوشیپ یا حمایت حرفه‌ای در زمان شروع حمایت؛ موارد مرزی با تشخیص کمیته علمی بررسی می‌شود.

٤. پذیرش ارزیابی، راستی‌آزمایی مدارک، گزارش‌دهی و امضای قرارداد و برنامه فردی.

ماده ۶ ـ شرایط اختصاصی مسیر دانشگاهی

۱. دارا بودن مدرک دکتری تخصصی (PhD) در یکی از رشته‌های مورد حمایت.

۲. احراز دست‌کم یکی از این دو مسیر: الف) اخذ دکتری از دانشگاه واقع در میان ۱۰۰ دانشگاه برتر رشته مرتبط براساس آخرین رتبه‌بندی QS by Subject، یا داشتن حداقل دو سال سابقه پسادکتری/پژوهشی معتبر در چنین دانشگاهی؛ ب) داشتن مدرک دکتری و حداقل دو مقاله IQ در رشته مرتبط، بدون الزام به تحصیل یا سابقه پژوهشی در خارج از کشور.

۳. معرفی دانشگاه یا پژوهشگاه میزبان معتبر در ایران و ارائه موافقت‌نامه کتبی رسمی که در آن پذیرش نهاد به‌عنوان محل فعالیت متقاضی در تمام دوره، معرفی راهبر علمی و تعهدات اجرایی میزبان تصریح شده باشد.

٤. ارائه برنامه پژوهشی ۱۲ ماهه، برنامه آموزشی و تربیت پژوهشگر و برنامه استقرار و مسیر حرفه‌ای.

تبصره ـ احراز IQ براساس آخرین وضعیت نشریه در نمایه معتبر مورد تأیید کمیته علمی انجام می‌شود. جایگاه دانشگاه میزبان نیز براساس آخرین رتبه‌بندی رسمی مورد استناد وزارت علوم، تحقیقات و فناوری در زمان فراخوان سنجیده می‌شود.

ماده ۷ ـ شرایط اختصاصی مسیر صنعتی

۱. داشتن تحصیلات تخصصی یا سابقه حرفه‌ای برجسته بین‌المللی و قابل راستی‌آزمایی در یکی از حوزه‌های مورد حمایت و مرتبط با مسائل سازمانی.

۲. ارائه شواهدی از توان حل مسئله، پژوهش کاربردی، طراحی سیاست/فرایند/محصول، آموزش یا مدیریت پروژه در محیط حرفه‌ای.

۳. ارائه برنامه ۶ تا ۱۲ ماهه برای همکاری، انتقال دانش و استقرار حرفه‌ای در ایران.

٤. معرفی سازمان میزبان در زمان ثبت‌نام الزامی نیست؛ با این حال، شناسایی فعالانه میزبان توسط متقاضی و دستیابی به توافق اولیه برای همکاری یا حمایت از اجرای برنامه، مزیت ارزیابی محسوب می‌شود.

۵. حامی در فرایند شناسایی و ارتباط با سازمان‌های میزبان نقش تسهیلگر دارد، اما انتظار می‌رود متقاضی نیز به‌صورت فعال در این فرایند مشارکت کند. انتخاب نهایی منوط به شکل‌گیری توافق روشن و قابل اجرا میان متقاضی، میزبان و برنامه است.

ماده ۸ ـ رشته‌ها و حوزه‌های اولویت‌دار

همه رشته‌های علوم انسانی و اجتماعی امکان ثبت‌نام دارند. اما رشته‌های زیر در اولویت هستند

سطح اولویت	رشته‌ها
اولویت ۱	سیاست‌گذاری، علوم ارتباطات، علوم سیاسی، علوم تربیتی، مدیریت، اقتصاد.
اولویت ۲	حقوق، جامعه‌شناسی، مردم‌شناسی، ادبیات، تاریخ و روان‌شناسی
اولویت ۳	باستان‌شناسی، مطالعات اسلامی، فلسفه، الهیات و پژوهش هنر

توجه: در مسیر صنعتی، حوزه‌های میان‌رشته‌ای مانند اقتصاد رفتاری، تنظیم‌گری، فرهنگ و سرمایه انسانی، تجربه مشتری، ارتباطات، اخلاق فناوری و هوش مصنوعی و علوم اجتماعی رایانشی نیز در صورت پیوند روشن با علوم انسانی و مسائل ایران اهمیت و اولویت دارند.

ماده ۹ ـ نهاد یا سازمان میزبان

الف) میزبان دانشگاهی

۱. ارائه موافقت‌نامه کتبی رسمی برای پذیرش متقاضی در یک وابستگی ۱۲ ماهه مانند پژوهشگر پسادکتری، پژوهشگر وابسته یا پژوهشگر میهمان و پذیرفتن دانشگاه یا پژوهشگاه به‌عنوان محل اصلی فعالیت او در دوره حمایت.

۲. فراهم‌کردن فضای کار، دسترسی کتابخانه‌ای و زیرساخت علمی متناسب با توان میزبان.

۳. تأیید گزارش‌های سه‌ماهه و همراهی در مسیر جذب یا همکاری پایدار.

ب) میزبان صنعتی

۱. تعریف مسئله واقعی، محدوده کار، خروجی، شاخص موفقیت و مدیر مسئول پرونده.

۲. فراهم‌کردن داده، دسترسی، فضای همکاری، بازخورد به‌موقع و الزامات محرمانگی.

۳. مشارکت نقدی یا غیرنقدی متناسب با پروژه و همکاری در ارزیابی اثر.

٤. بررسی صادقانه امکان تمدید، قرارداد بلندمدت یا استخدام در صورت موفقیت همکاری.

تبصره ـ مشارکت مالی میزبان دانشگاهی الزامی نیست. کیفیت تعهدات میزبان و رتبه بالاتر آن در آخرین رتبه‌بندی مورد استناد وزارت علوم، تحقیقات و فناوری در ارزیابی پرونده اثر مثبت دارد.

ماده ۱۰ ـ بسته‌های حمایتی

الف) مسیر دانشگاهی

جزء حمایت	قاعده فعال‌سازی	سقف سالانه هر نفر
فلوشیپ بازگشت/پسادکتری	ماهانه و مشروط به حضور مؤثر و گزارش‌دهی	۳۶۰ میلیون تومان
گرنت پژوهشی	براساس بودجه مصوب و تحقق نقاط عطف	۸۰ میلیون تومان
گرنت آموزشی و انتقال دانش	پس از تصویب فعالیت مشخص و گزارش اجرا	۵۰ میلیون تومان
حمایت مسکن	در صورت نداشتن مسکن مناسب؛ تا ۷۵٪ اجاره و سقف ۳۰ میلیون تومان در ماه	۳۶۰ میلیون تومان
دستیار پژوهشی کارشناسی ارشد	پس از معرفی فرد، شرح کار و تأیید میزبان	۵۰ میلیون تومان
دستیار پژوهشی دکتری	پس از معرفی فرد، شرح کار و تأیید میزبان	۱۰۰ میلیون تومان
سقف مطلق مستقیم	جمع همه اجزای فعال‌شده	۱ میلیارد تومان

مبلغ ماهانه پایه فلوشیپ در دوره پایلوت ۳۰ میلیون تومان است. گرنت پژوهشی، آموزشی، مسکن و سایر موارد جدول به صورت پیش‌فرض فعال نمی‌شود و در صورت ارایه و پیشبرد برنامه در جهت آن موارد به داوطلب پرداخت می‌گردد.

ب) مسیر صنعتی

۱. طراحی و اجرای فرایند تطبیق متخصص با سازمان و مسئله مناسب.
۲. حق‌الزحمه حرفه‌ای و هزینه‌های مستقیم پروژه براساس قرارداد، خروجی و مراحل تحویل.
۳. حمایت محدود و مشروط از استقرار، سفر ضروری، داده، کار میدانی، ابزار یا دستیار پژوهشی، در صورت تصویب.
٤. بازبینی کیفیت خروجی، تسهیل ارتباط با میزبان و پشتیبانی از تبدیل همکاری به قرارداد بلندمدت یا استخدام.

سقف و ترکیب حمایت صنعتی برای هر پرونده پس از تعریف مسئله، مدت، سهم میزبان و بودجه مصوب تعیین و پیش از عقد قرارداد به‌صورت شفاف اعلام می‌شود.

ماده ۱۱ ـ ثبت‌نام و مدارک

ثبت‌نام فقط از طریق فرم واحد برنامه و در مهلت مقرر انجام می‌شود. پرونده ناقص یا دیرهنگام وارد داوری نخواهد شد.

مدارک مشترک

۱. رزومه علمی و حرفه‌ای، حداکثر ۵ صفحه.
۲. تصویر مدرک تحصیلی، مستند هویت و مدرک وضعیت اقامت یا فعالیت در ایران یا خارج از کشور.
۳. انگیزه‌نامه و برنامه بازگشت و استقرار یا برنامه فلوشیپ پسادکتری در ایران و مسیر حرفه‌ای، حداکثر ۲ صفحه.
٤. معرفی حداکثر ۵ خروجی علمی یا حرفه‌ای منتخب با توضیح اهمیت هر مورد، حداکثر ۲ صفحه.
٥. اظهارنامه حمایت‌های موازی، وابستگی‌های حرفه‌ای و تعارض منافع.
٦. بودجه پیشنهادی در فرم استاندارد برنامه.

مدارک اختصاصی مسیر دانشگاهی

۱. برنامه پژوهشی ۱۲ ماهه، حداکثر ۵ صفحه.
۲. برنامه آموزشی و تربیت پژوهشگر، حداکثر ۲ صفحه.
۳. موافقت‌نامه کتبی رسمی دانشگاه یا پژوهشگاه میزبان با قید پذیرش آن نهاد به‌عنوان محل فعالیت متقاضی، همراه با معرفی و نامه راهبر علمی و شرح تعهدات میزبان (بعد از اعلام پذیرش و قبل از عقد قرارداد هم قابل ارائه است)

مدارک اختصاصی مسیر صنعتی

۱. برنامه همکاری و انتقال دانش ۶ تا ۱۲ ماهه، حداکثر ۵ صفحه.

۲. نمونه کار، گزارش، محصول دانشی یا شواهد قابل ارائه از اثرگذاری حرفه‌ای.

۳. در صورت وجود میزبان: نامه اعلام نیاز و تعهدات سازمان؛ در غیر این صورت: معرفی حوزه‌ها و مسائل مطلوب برای تطبیق.

ماده ۱۲ ـ ارزیابی، داوری و انتخاب

پرونده‌های واجد شرایط به‌صورت رقابتی و با رعایت محرمانگی و تعارض منافع، توسط داوران تخصصی بررسی و در کمیته علمی حامی جمع‌بندی می‌شوند. در مسیر دانشگاهی، کیفیت سوابق علمی و آموزشی، برنامه پژوهشی و انتقال دانش و اعتبار، رتبه و تعهد دانشگاه میزبان ارزیابی می‌شود. و در مسیر صنعتی، سابقه حرفه‌ای و توان حل مسئله، روشنی مسئله و خروجی، ظرفیت انتقال دانش و تعهد سازمان میزبان ملاک خواهد بود. احراز شرایط اولیه یا دعوت به مصاحبه حقی برای دریافت حمایت ایجاد نمی‌کند و انتخاب نهایی با کمیته علمی حامی است.

ماده ۱۳ ـ تعهدات

تعهدات برگزیده

۱. متقاضیان خارج از کشور موظف‌اند مطابق برنامه مصوب، حضور و فعالیت مؤثر در ایران داشته باشند؛ این حضور می‌تواند حسب مورد به‌صورت بازگشت و استقرار، حضور دوره‌ای و رفت‌وآمد منظم یا الگوی ترکیبی تعریف شود. همه برگزیدگان نیز موظف به اجرای برنامه مصوب و همکاری مؤثر با نهاد میزبان هستند.

۲. تحویل خروجی‌ها، گزارش‌های علمی/حرفه‌ای و اسناد مالی در زمان مقرر.

۳. حفظ محرمانگی، رعایت اخلاق حرفه‌ای و ذکر حمایت حامی در خروجی‌های قابل انتشار طبق قرارداد.

٤. مشارکت در فعالیت‌های انتقال دانش، شبکه برگزیدگان و ارزیابی اثر برنامه.

تعهدات میزبان

میزبان موظف است تعهدات موضوع ماده ۹ را اجرا، مسئول مشخص معرفی، گزارش‌های دوره‌ای را تأیید و در ارزیابی نهایی همکاری کند.

ماده ١٤ ـ تعارض منافع، حمایت موازی و مالکیت خروجی

۱. متقاضی و تمام ارکان ارزیابی باید هرگونه رابطه مالی، خانوادگی، سازمانی یا علمی مؤثر بر بی‌طرفی را افشا کنند.

۲. دریافت حمایت تمام‌وقت یا معادل برای همان فعالیت از منبع دیگر مجاز نیست. گرنت‌ها و قراردادهای جانبی باید پیش از عقد قرارداد و در طول دوره اعلام شوند.

۳. مالکیت فکری، محرمانگی داده‌ها، حق انتشار و شیوه ذکر نام حامی و میزبان در قرارداد هر پرونده تعیین می‌شود.

٤. اصل بر امکان انتشار عمومی خروجی‌های علمی و انتقال دانش است، مگر آنکه حقوق اشخاص، داده محرمانه یا منافع مشروع میزبان محدودیت موجه ایجاد کند.

ماده ۱۵ ـ تغییر وضعیت شغلی

در مسیر دانشگاهی، در صورت دستیابی برگزیده به عضویت هیئت علمی یا موقعیت تمام‌وقت پایدار، پرداخت ماهانه شخصی از ماه بعد متوقف می‌شود؛ قراردادهای فعال دستیاران می‌تواند برای جمع‌بندی کوتاه‌مدت با تصویب کمیته ادامه یابد و گرنت جدید جز در ضرورت علمی فعال نمی‌شود. حمایت مسکن در صورت نیاز واقعی می‌تواند تا پایان دوره با نرخ کاهش‌یافته ادامه یابد.

در مسیر صنعتی، در صورت شکل‌گیری استخدام یا قرارداد پایدار، مسئولیت پرداخت حقوق جاری به میزبان منتقل می‌شود و ادامه هر حمایت مستقیم یا هزینه پروژه فقط طبق الحاقیه مصوب ممکن است.

ماده ۱٦ ـ دیگر شرایط

۱. برگزیده متعهد است هرگونه تغییر در برنامه استقرار خود در ایران را در اولین فرصت کتبا به اطلاع حامی برساند. تخلف از این بند منجر به لغو حمایت حامی خواهد شد.

۲. برگزیده تعهد می کند حداقل یک سال پس از پایان حمایت حامی هم در ایران به فعالیت ادامه دهد.